

Peace Corps

Phrase Book
English-Mongolian

CONTENTS	ГАРЧИГ	#
Greetings and Farewells	Мэндлэх ба салж явах	5
Getting Acquainted	Танилцах	6
Thanks and Gratitude	Баярласан талархсанаа илэрхийлэх	6
Apologies	Уучлал гуйх	7
Languages	Хэл	7
Family	Гэр бүл	9
Questions	Асуулт	11
Requests	Хүсэлт гуйлт	12
Agreement / Disagreement	Зөвшөөрөх /үл зөвшөөрөх	13
Disappointment / Calming	Тайгүй байх, тайвшруулах	14
Numbers	Тоо	15
Time	Цаг хугацаа	17
Weekdays	Долоо хоног	19
Months	Сар	20
Cycle of the Lunar Calendar	Билгийн улирлын тоолол	21
Weather	Цаг агаар	22

Positions and Directions	Байрлал, чиглэл	24
Signs	Таних тэмдгүүд	26
Housing	Орон байр	27
Professions	Мэргэжил	29
Education	Боловсрол	31
Health	Эрүүл мэнд	32
Body Parts	Биеийн эрхтэн	35
Food	Хүнс	37
Grocery Store	Хүнсний дэлгүүр	39
In the Market	Зах дээр	40
Cooking	Хоол хийх	41
Meals	Хоол унд	42
Travel by Train	Галт тэргээр явах	43
Travel by Car / Taxi / Van	Машин/ такси/ микрээр явах	46
Money	Мөнгө	48
Bank	Банк	49
Clothes	Хувцас	50
Clothing Store	Барааны дэлгүүр	51
Post Office	Шуудан	52

Phone Calling / Internet	Утсаар ярих / интернет	53
Hotel	Зочид буудал	58
Hobbies	Сонирхол	59
Photo Shop	Гэрэл зургийн газар	60
Dry Cleaner's	Хими цэвэрлэгээ	61
Hair Dresser's	Үсчин	62
My Community	Манай орон нутаг	64
Naadam	Наадам	67
Special Greetings	Баярын мэндчилгээ	68
Congratulations	Баяр хүргэх	68
Well Wishing / Toasts	Ерөөл хүсэх, хундаганы үг	68
Safety and Security	Аюулгүй, тайван байдал	69
Asking for Help / Rescue	Тусламж гуйх	69
Dogs!	Нохой!	70
Travel Safety	Аян замын аюулгүй байдал	70
Drunk Person!	Согтуу хүн!	71
Misbehaved Children	Сахилгагүй хүүхдүүд	72
Lost Belongings	Юмаа гээх	72

Refusing Alcohol	Архи ухаас татгалзах	73
Asking for Directions	Зам асуух	73
Lost in the City	Хотод төөрөх	74
Harassment / Sexual	Дээрэлхэх / хүчирхийлэх	74
Housing Problems	Орон гэртэй холбоотой асуудал	75
Answering the Door	Хаалга тогшиход хариулах	76
Privacy	Хувийн орон зай	77
Time Schedule	Цагийн хуваарь	77
Food Issues	Хоол хүнстэй холбоотой асуудал	78
Medical Emergencies	Эмнэлгийн яаралтай тусламж	79
Theft	Хулгайч	80
Calling the Police	Цагдаа дуудах	80

GREETINGS AND FAREWELLS	МЭНДЛЭХ БА САЛЖ ЯВАХ
Hi, how are you? How's everything? How are you doing? What's up? What's new? Good morning! Good afternoon! Good evening! Good night! /Sleep well! Bye! / Goodbye! See you! See you tomorrow!	Сайн байна уу? Бүх зүйл сайн уу? Ажил төрөл ямар байна даа? Юу байна? Сонин юу байна? Өглөөний мэнд! Өдрийн мэнд! Оройн мэнд! Сайхан нойрсоорой/ амраарай! Баяртай! Дараа уулзъя! Маргааш уулзъя!

GETTING ACQUAINTED	ТАНИЛЦАХ
What's your name? My name is Chris. Nice to meet you. Where are you from? I am from California. Where did you come from? I came from America. I'd like to introduce myself. May I introduce Chris to you?	Таны/ чиний нэр хэн бэ?/ Миний нэр Крис. Сайхан танилцлаа. Та/ чи аль нутгийн хүн бэ? Би Калифорн нутгийнх. Та/чи хаанаас ирсэн бэ? Би америкаас ирсэн. Би өөрийгөө танилцуулъя. Би танд Крисийг танилцуулъя.
THANKS AND GRATITUDE	БАЯРЛАСАН ТАЛАРХСАНАА ИЛЭРХИЙЛЭХ
Thank you/ Thanks a lot. Thank you very much. You are welcome. No problem. You've helped me a lot.	Баярлалаа. Их баярлалаа Маш их баярлалаа. Зүгээр зүгээр. Зүгээр зүгээр Та их тус боллоо./ тусаллаа.

Thank you for inviting me.	Намайг урьсанд баярлалаа.
APOLOGIES	УУЧЛАЛ ГУЙХ
I'm sorry. Excuse me. Please forgive me. It's all my fault. Don't worry. It is not your fault. It's all right. No need to apologize. Never mind.	Уучлаарай. Уучлаарай. Та намайг уучлаарай. Энэ бүгд миний буруу. Зүгээр, зоволтгүй. Энэ чиний буруу биш. Бүх юм зүгээр. Уучлалт гуйх хэрэггүй. Зүгээр зүгээр
LANGUAGES	ХЭЛ
Mongolian English Chinese	Монгол хэл Англи хэл Хятад хэл

Korean Russian Do you speak English? What languages do you know? I speak Mongolian. I can't speak Russian. I speak a little English. I understand a little. I am learning Mongolian. What does this mean? I want to learn French. I don't understand grammar. Do you understand me? Yes, I understand you well. Will you speak more slowly? Please spell that. How would you say ... in Mongolian?	Солонгос хэл Орос хэл Та англиар ярьдаг уу? Та ямар хэл мэддэг вэ? Би монголоор ярьдаг. Би оросоор ярьж чадахгүй. Би англиар бага зэрэг ярьдаг. Би бага зэрэг ойлгодог. Би монгол хэл сурч байна. Энэ юу гэсэн үг вэ? Би франц хэл сурмаар байна. Би дүрэм ойлгохгүй байна. Та намайг ойлгож байна уу? Тийм, би таныг сайн ойлгож байна. Та жаахан удаан ярихгүй юу? Та үсэглээд өгөөч./ үсэглээрэй.монголоор юу гэж хэлдэг вэ?
---	---

Please speak slowly. Please say that again.	Удаан хэлээрэй. Дахиад хэлээрэй.
FAMILY	ГЭР БҮЛ
Mother	ээж
Father	аав
Daughter	охин
Son	хүү
Children/ kids	хүүхдүүд
Wife	эхнэр
Husband	нөхөр
Older sister	эгч
Older brother	ах
Younger brother/ younger sister	эрэгтэй дүү/ эмэгтэй дүү
Grandfather	өвөө
Grandmother	эмээ
Grandchildren	ач, зээ
Parents	эцэг эх

Stepfather /stepmother	хойд аав/ хойд ээж
Half sister / half brother	нэг эцгийн/ нэг эхийн хүүхдүүд
Adopted	өргөмөл
Are you married?	Та гэрлэсэн үү?
I am married/ not married.	Би гэрлэсэн /гэрлээгүй.
Divorced.	Салсан.
Remarried.	Дахиж гэрлэсэн.
I am single. / I am not married.	Би ганц бие. /Би гэрлээгүй.
I have a large family.	Манайх олон ам бүлтэй.
I have a small family.	Манайх цөөхөн ам бүлтэй.
I have a brother /sister.	Би ахтай. / эгчтэй.
I don't have a brother/ sister.	Би ахгүй /эгчгүй.
My mother's name is Туяа.	Миний ээжийг Туяа гэдэг.
Do you have a younger sister?	Та/чи эмэгтэй дүүтэй юу?
How old are you?	Та/чи хэдэн настай вэ?
I am 21 years old.	Би 21 настай.
My father is 45.	Миний аав 45 настай.
When were you born?	Та/чи хэзээ төрсөн бэ?
I was born in 1975.	Би 1975 онд төрсөн.

Where were you born? I was born in Selenge.	Та/чи хаана төрсөн бэ? Би Сэлэнгэд төрсөн.
QUESTIONS	АСУУЛТ
What? When? Where? /location/ Where to? /direction/ Where from? How? How many? How much? How (big)? Why? Which? What is this? When did you come? Where is the hotel?	Юу? Хэзээ? Хаана? Хаашаа? Хаанаас? Яаж? Хэдэн? Хичнээн? Аль хир (том)? Яагаад? Аль? Энэ юу вэ? Чи хэзээ ирсэн бэ? Зочид буудал хаана байдаг вэ?

How much is the book? Why is that so?	Ном ямар үнэтэй вэ? Яагаад ийм байна?
REQUESTS	ГУЙЛТ ХҮСЭЛТ
<p>I have a request for you. I'd like to ask you a favor. Would you help me? Could you lend me your pen? Could you speak quietly? Of course. I will do my best for you. I'll help you with pleasure. May I go now? May I take it? Come on, please show me that. Do you mind opening the window?</p>	<p>Надад нэг гуйлт байна. Танаас нэг юм хүсье? Та надад тус болооч? Та надад үзгээ түр өгөөч? Та аяархан ярихгүй юу? Тэгэлгүй яахав. Би чадах бүхнээ хийнэ. Танд дуртайяа туслая. Би одоо явж болох уу? Би үүнийг авч болох уу? За, надад түүнийгээ үзүүлээч. Цонх онгойлговол та дургүйцэхгүй биз.</p>

<p>No, I don't. I am sorry, I can't help you.</p> <p>Sorry, I am busy. Please hurry up.</p>	<p>Үгүй ээ, дургүйцэхгүй. Уучлаарай, би танд тусалж чадахгүй нь. Уучлаарай, би завгүй байна. Түргэлээрэй.</p>
<p>AGREEMENT/ DISAGREEMENT</p>	<p>ЗӨВШӨӨРӨХ / ҮЛ ЗӨВШӨӨРӨХ</p>
<p>Yes. Yes, let's do that. Yes, please do it. Yes, of course. Yes, you may. With pleasure. That's right. That's true. No.</p>	<p>За /тийм. За тэгье. Тэг тэг. Тэгэлгүй яхав. Болно, болно. Дуртайяа зөвшөөрнө. Зүйтэй. Яг зөв. Үгүй.</p>

<p>No, not that one. It's totally different. I'd rather not. It's quite impossible. I'm sorry. I disagree with you. Don't do that!</p>	<p>Биш. Энэ чинь шал өөр/ шал ондоо. Би больё./ Би больсон нь дээр. Энэ боломжгүй. Уучлаарай. Би тантай санал нийлэхгүй. Битгий тэгээч! / Боль!</p>
DISOPPOINTMENT /CALMING	ТААГҮЙ БАЙДАЛ/ ТАЙВШРУУЛАХ
<p>That's absurd. What a pity. It's not pleasant. I'm embarrassed. How terrible! Leave me in peace! It's annoying. Disregard it. It's better to forget. Forget it.</p>	<p>Шал дэмий юм/ шал утгагүй юм. Ямар харамсалтай юм. Таагүй юм болж. Надад эвгүй байна./ Би ичиж байна. Ямар аймаар юм бэ! Намайг тайван байлга! Дургүй хүрмээр юм. Битгий тоо. Мартсан нь дээр. Март/ орхи.</p>

<p>Don't worry. There is no use crying. Let's open our hearts. It could happen to anybody. No need to panic. Don't feel guilty. It could have been even worse.</p>	<p>Санаа бүү зов. Уйлаад яахав. Сэтгэлээ нээж ярилцъя. Энэ хэнд ч тохиолдож болно шүү дээ. Сандрах хэрэггүй. Битгий буруутай юм шиг бай. Үүнээс муу юм болж мэдэх байлаа.</p>
NUMBERS	ТОО
<p>1. One 2. Two 3. Three 4. Four 5. Five 6. Six 7. Seven 8. Eight</p>	<p>Нэг Хоёр Гурав Дөрөв Тав Зургаа Долоо Найм</p>

9. Nine	Ес
10. Ten	Арав
11. Eleven	Арван нэг
12. Twelve	Арван хоёр
13. Thirteen	Арван гурав
14. Fourteen	Арван дөрөв
15. Fifteen	Арван тав
16. Sixteen	Арван зургаа
17. Seventeen	Арван долоо
18. Eighteen	Арван найм
19. Nineteen	Арван ес
20. Twenty	Хорь
30. Thirty	Гуч
40. Forty	Дөч
50. Fifty	Тавь
60. Sixty	Жар
70. Seventy	Дал
80. Eighty	Ная
90. Ninety	Ер

100. A hundred 1000. A thousand 1 000 000 A million	Зуу Мянга Сая
TIME	ЦАГ
What time is it? What is the time? It's two o'clock. It's five o'clock. It's half past three. It's a quarter past three. It's a quarter to three. It's five minutes to four. It's ten past nine. My watch is on time. My watch is slow. My watch is fast.	Хэдэн цаг болж байна? Цаг хэд болж байна? Хоёр цаг болж байна. Таван цаг болж байна. Гурав хагас болж байна. Гурав арван тав болж байна. Гурав дөчин тав болж байна. Дөрөвт таван минут дутуу байна. Есөн цагаас арван минут өнгөрч байна. Миний цаг таарч байна. Миний цаг хоцорч байна. Миний цаг түрүүлж байна.

Your watch is wrong.	Чиний цаг буруу явж байна.
Please set your watch.	Цагаа тааруулаарай.
What time will you come?	Та хэдэн цагт ирэх вэ?
I'll be back in an hour and a half.	Би цаг хагасын дараа ирнэ.
I'll be back soon.	Би удахгүй ирнэ.
Yesterday	өчигдөр
Today	өнөөдөр
Tomorrow	маргааш
The day after tomorrow	нөгөөдөр
In the evening	орой
In the afternoon	өдөр
In the morning	өглөө
A month ago	сарын өмнө
This year	энэ жил
Last year	өнгөрсөн жил
Next year	ирэх жил/ дараа жил
Five years later	таван жилийн дараа
In April	дөрөвдүгээр сард
In 1999	1999 онд

On June 14	Зургаан сарын арван дөрвөнд	
WEEKDAYS	ГАРАГ	
	<u>Formal</u>	<u>Informal</u>
Monday	Даваа	нэг дэх өдөр
Tuesday	Мягмар	хоёр дахь өдөр
Wednesday	Лхагва	гурав дахь өдөр
Thursday	Пүрэв	дөрөв дэх өдөр
Friday	Баасан	тав дахь өдөр
Saturday	Бямба	хагас сайн өдөр
Sunday	Ням	бүгэн сайн өдөр
What day is it today?	Өнөөдөр хэдэн бэ?	
Today is Monday.	Өнөөдөр нэг дэх өдөр.	
What days do you have classes?	Та ямар өдрүүдэд хичээлтэй байдаг вэ?	
Is the shop open on Sunday?	Бүтэн сайн өдөр дэлгүүр онгойдог уу?	
Do you work on Saturday?	Та хагас сайн өдөр ажилладаг уу?	
Tuesday morning.	Хоёр дахь өдрийн өглөө.	
	Би ирэх долоо хоногт Дархан явна.	

I'll go to Darkhan next week.	
MONTHS	САР
January	Нэгдүгээр сар
February	Хоёрдугаар сар
March	Гуравдугаар сар
April	Дөрөвдүгээр сар
May	Тавдугаар сар
June	Зургадугаар сар
July	Долдугаар сар
August	Наймдугаар сар
September	Есдүгээр сар
October	Аравдугаар сар
November	Арван нэгдүгээр сар
December	Арван хоёрдугаар сар
What month were you born?	Та хэдэн сард төрсөн бэ?
I was born in May.	Би тавдугаар сард төрсөн.
The moon	Сар

The sun	Нар
CYCLE OF THE LUNAR CALENDAR	БИЛГИЙН УЛИРЛЫН ТООЛОЛ
The 12 years of the lunar calendar	арван хоёр жил
Every thirteenth year	жил орох нас
The Year of the Mouse	хулгана жил
The Year of the Ox	үхэр жил
The Year of the Tiger	бар жил
The Year of the Rabbit	туулай жил
The Year of the Dragon	луу жил
The Year of the Snake	могой жил
The Year of the Horse	морь жил
The Year of the Sheep	хонь жил
The Year of the Monkey	мичин жил
The Year of the Hen	тахиа жил
The Year of the Dog	нохой жил
The Year of the Pig	гахай жил
What's your lunar year?	Та ямар жилтэй вэ?

I was born in the Year of the Ox.	Би үхэр жилтэй.
WEATHER	ЦАГ АГААР
<p>What's the weather like today? It's a lovely day. It's warm. It's cold / it's chilly. It's windy. It's cloudy. It's sunny. It's freezing. It looks like rain. It's snowing. It's raining. It's stopped raining. There's a snow storm. There's a dust storm.</p>	<p>Өнөөдөр цаг агаар ямар байх вэ? Сайхан өдөр байна. Дулаахан өдөр байна. Хүйтэн байна. / Сэрүүн байна. Салхитай байна. Үүлтэй байна. Нартай байна. Хөлдмөөр хүйтэн байна. Бороо орох гэж байх шиг байна. Цас орж байна. Бороо орж байна. Бороо зогсчихлоо. Цасан шуургатай байна. Шороон шуургатай байна.</p>

There's thunder and lightning.	Тэнгэр дуугарч цахилгаан цахиж байна.
There's a rainbow in the sky.	Тэнгэрт солонго татсан байна.
It's hailing.	Мөндөр орж байна.
What's the temperature?	Хэдэн градус байна.
It's 20 degrees above zero.	Нэмэх хорин градус/ хэм байна.
It's 20 degrees below zero.	Хасах хорин градус/ хэм байна.
It's very dry in Mongolia.	Монголд маш их хуурай.
It's very hot in the Gobi.	Говьд маш их халуун.
It's getting quite warm.	Овоо дулаарч байна.
It snows a lot in western aimags.	Баруун аймгуудад цас их ордог.
Are you cold?	Та даарч байна уу?
Are you hot?	Та халууцаж байна уу?
Did you dress warm?	Та дулаан хувцасласан уу?
Do you have a rain coat?	Та борооны цувтай юу?
Did you hear the weather forecast on the radio?	Та радиогоор цаг агаарын мэдээ сонссон уу?

POSITIONS AND DIRECTIONS	БАЙРЛАЛ БА ЧИГЛЭЛ
Where is the post office? It's to the right of the shop. It's on the left side of the street. It's next to the school. It's near the bank. It's on the corner. The four Cardinal directions North South West East Northwest Northeast Southwest Southeast Every direction How do you get to the post office?	Шуудан хаана байдаг вэ? Дэлгүүрийн баруун талд. Гудамжны зүүн талд. Сургуулийн хажууд /зэргэлдээ. Банкны ойролцоо. Гудамжны буланд. Дөрвөн зүг Хойд зүг Урд зүг Баруун зүг Зүүн зүг Баруун хойд Баруун урд Зүүн хойд Зүүн урд Дөрвөн зүг найман зовхис Шуудан руу яаж явах вэ?

<p>Go straight ahead. Take a left/ turn left. Go down this street. Cross the street. Go to the other side of the street. Cross the bridge and ask again. You'd better ask a policeman. To the left/east. To the right/west. Cross the road. Paved road Dirt road Traffic lights Crosswalk Bridge Crossroads Traffic jam</p>	<p>Чигээрээ яв. Зүүн тийшээ эргэ. Гудамж уруудаад яв. Гудамж хөндлөн гар. Гудамжны нөгөө талаар яв. Гүүр гараад дахиад асуугаарай. Та цагдаагаас асуусан нь дээр. Зүүн тийшээ. Баруун тийшээ. Зам хөндлөн гар. Засмал зам Шороон зам Гэрлэн дохио Гарц Гүүр Дөрвөн замын уулзвар Замын түгжрэл</p>
---	--

SIGNS	ТАНИХ ТЭМДГҮҮД
Welcome! Entrance/ exit Stop! Pull Push Women/men (bathroom) Closed Open Parking Telephone Road closed. Caution! Danger! No smoking! No swimming! Beware of the dog! Wet paint!	Тавтай морилно уу! орох хаалга/ гарах хаалга Зогс! Тат Түлх Эмэгтэй/ эрэгтэй(бие засах газар) Хаалттай Нээлттэй Машины зогсоол Утас Зам хаалттай. Анхаар! Аюултай! Тамхи татаж үл болно/ болохгүй! Усанд сэлэхийг хориглоно! Нохойтой! Будагтай!

HOUSING	ОРОН БАЙР
Apartment House Ger Wooden house Living room Bedroom Kitchen Bathroom Build a ger Take down a ger Pillar / pole White (sheet) covering Felt covering Rope which secures the covering Skylight window of a ger I live in an apartment.	Орон сууц/ байр Байшин Гэр Модон байшин Том өрөө / зочны өрөө Жижиг өрөө /унтлагын өрөө Гал тогоо Банны өрөө Гэр барих Гэр буулгах Багана Цагаан бүрээс Эсгий туурга Гэрийн бүслүүр Тооно Би орон сууцанд/ байранд амьдардаг.

<p>I have a two-room apartment. There is a bedroom and a kitchen.</p> <p>My apartment is small. I live on the second floor. We have central heating. We have 24 hour electricity. I like living in a ger. Isn't it cold in a ger? A ger is very warm in winter if it's well insulated. A ger is good for herdsman. There is a permanent place for the stove, the beds, and the trunks. Landlord Tenant To rent a house, apartment or ger</p>	<p>Би 2 өрөө байранд амьдардаг. Манайх гал тогоо бас жижиг. өрөөтэй. Манай байр жижиг. Би хоёр давхарт амьдардаг Манайх төвийн халаалттай Манайх 24 цаг тогтой Би гэрт амьдрах дуртай Гэрт амьдрахад хүйтэн биш үү? Хэрэв сайн дулаалчихвал гэрт өвөл их дулаахан байдаг Гэр малчин хүнд тохиромжтой Гэр дотор зуух,ор, авдар байрладаг тогтсон газар байдаг. Түрээслүүлэгч Түрээслэгч Байшин, сууц, гэр түрээслүүлэх</p>
--	---

PROFESSIONS	МЭРГЭЖИЛ
What's your profession? What do you do? I'm an English teacher. Peace Corps (PC) Peace Corps Volunteer (PCV) I am a Peace Corps Volunteer. I am a health volunteer. I am a TEFL volunteer. I am a business volunteer. I am an economist, a teacher, a driver, a nurse, a doctor, a policeman, a director. I am currently unemployed. My mother is retired. I am changing my job now. He has left his job. Where do you work?	Та ямар мэргэжилтэй вэ? Та юу хийдэг вэ? Би англи хэлний багш. Энх тайвны корпус. /ЭТК/ ЭТК-ын сайн дурын ажилтан. /СДА/ Би ЭТК-ын сайн дурын ажилтан. Би эрүүл мэндийн СДА. Би англи хэлний СДА. Би бизнесийн СДА. Би эдийн засагч, багш, жолооч, сувилагч, эмч, цагдаа, дарга/ захирал. Би одоогоор ажилгүй. Миний ээж тэтгэвэрт гарсан. Би ажлаа өөрчилж байна. Тэр (эрэгтэй) ажлаасаа гарсан. Чи хаана ажилладаг вэ?

<p>I work at a school / a hospital. I am a manager at a company. Chimgee is our Training Manager. Gerlee is our ML teacher. How many hours a day do you work? How many days a week do you work? I work 8 hours a day. I work five days a week. I work part time. I'll be on vacation next month. What time does your work start? What time does your work finish?</p>	<p>Би сургуульд / эмнэлэгт ажилладаг. Би компанид менежер. Чимгээ манай сургалтын менежер. Гэрлээ манай монгол хэлний багш. Та өдөрт хэдэн цаг ажилладаг вэ? Та долоо хоногт хэдэн өдөр ажилладаг вэ? Би өдөрт найман цаг ажилладаг. Би долоо хоногт таван өдөр ажилладаг. Би хагас өдрөөр ажилладаг. Би ирэх сард амралтаа авна. Танай ажил хэдэн цагт эхэлдэг вэ? Танай ажил хэдэн цагт дуусдаг вэ?</p>
--	--

EDUCATION	БОЛОВСРОЛ
Primary school Secondary school College University What school did you graduate from? What school do you go to? I graduated from the Teacher's University in 1990. What subjects do you study? I have a high education. At what age do children start school in Mongolia? I am a 7 th grade student. I'll finish school this spring. I'll take an entrance exam. I failed my exam.	Бага сургууль Дунд сургууль Коллеж Их/ дээд сургууль Чи ямар сургууль төгссөн бэ? Чи ямар сургуульд сурдаг вэ? Би 1990 онд Багшийн их сургууль төгссөн. Чи сургуульд ямар хичээл үздэг вэ? Би өндөр боловсролтой. Монголд хүүхэд хэдэн настайдаа сургуульд ордог вэ? Би долдугаар ангийн сурагч. Би энэ хавар сургуулиа төгсөнө. Би элсэлтийн шалгалт өгнө. Би шалгалтандаа унасан.

HEALTH	ЭРҮҮЛ МЭНД
<p>How are you feeling? I'm not feeling well. You look well. You don't look well. I am getting better. I am getting worse. You had better see a doctor. Please call the Peace Corps.</p> <p>Should I call a doctor for you? Call Chingee. Here is her phone number. I'm sick, I can't go to school.</p> <p>Please tell my teacher I am sick.</p> <p>How do I call UB?</p>	<p>Бие чинь яаж байна? Миний бие тааруухан байна. Чиний царай сайхан байна. Чиний бие сайнгүй харагдаж байна. Миний бие гайгүй болж байна. Миний бие улам дордож байна. Чи эмчид үзүүлсэн нь дээр дээ. Энхтайвны корпус руу утасдаад өгөөч.</p> <p>Би эмч дуудах уу? Чимгээ рүү утасд. Май утасны дугаар нь. Би өвчтэй байна. Хичээлд явж чадахгүй нь. Намайг өвдсөн гэж багшид хэлээд өгөөч.</p> <p>Улаанбаатар луу утсаар яаж ярих вэ?</p>

Take me to UB.	Намайг Улаанбаатар аваад яваач.
First aid	Анхны туламж
Ambulance	Түргэн туламж
I have a cough.	Би ханиалгаж байна.
I have a stomachache.	Миний гэдэс өвдөөд байна.
I have a diarrhea.	Би гүйлгээд байна.
I have a head cold.	Би хамрын ханиадтай байна.
I have heat stroke.	Би наранд цохиулжээ.
My back hurts.	Миний нуруу өвдөж байна.
My legs hurt.	Миний хөл өвдөж байна.
I am allergic to some medicine.	Би зарим эмэнд харшилтай.
I have broken my leg /arm.	Би хөлөө/ гараа хугалчихлаа.
I have a fever.	Би халуунтай байна.
dentist	шүдний эмч
dermatologist	арьс өнгөний эмч
gynecologist	эмэгтэйчүүдийн эмч
neurologist	мэдрэлийн эмч
pediatrician	хүүхдийн эмч
surgeon	мэс заслын эмч

disease	өвчин
AIDS / HIV	ДОХ
STD	Бэлгийн замын халдварт өвчин
Allergy	харшил
Heart attack	зүрхний шигдээс
Burn	түлэгдэл
Asthma	багтраа
Poisoning	хордлого
Food poisoning	хоолны хордлого
Alcohol poisoning	шартах
Pass out	тасрах
Skin disease	арьсны өвчин
Dizziness	толгой эргэх
Gallstone	цөсний чулуу
Injury	гэмтэл
Pneumonia	уушигны өвчин
Gastritis	ходоодны өвчин
Surgery	мэс засал

BODY PARTS	ЭРХТЭН
Body	бие
Head	толгой
Chest	цээж
Stomach	гэдэс
Abdomen	хэвлийн хөндий
Back	нуруу
Spine	нуруу
Leg	хөл
Knee	өвдөг
Armpit	суга
Arm	гар
Hand	гар
Fist	ударга
Butt	өгзөг, бөгс
Hip	ташаа
Nose	хамар

Eye	нүд
Ear	чих
Chin	эрүү
Cheek	хацар
Lip	уруул
Palate	тагнай
Bone	яс
Blood	цус
Muscle	булчин
Vein	венийн судас
Artery	артерийн судас
Bladder	давсаг
Brain	тархи
Kidneys	бөөр
Liver	элэг
Lungs	уушиг
Skull	гавлийн яс
Vagina	үтрээ
Crotch, groin	салтаа

FOOD	ХҮНС
Fruit Apple Banana Orange Watermelon Grape Pineapple Lemon Meat Mutton Beef Goat Rice Flour Sugar Salt	жимс алим бананà / гадил жүрж, ооронж тарвас / шийгуа усан үзэм хан боргоцой / ананас нимбэг мах хонины мах үхрийн мах ямааны мах будаа гурил сахар / элсэн чихэр давс

Egg	өндөг
Onion	сонгино
Garlic	сармис
Potato	төмс
Tomato	помидор / улаан лооль
Cabbage	байцаа
Carrot	лууван
Turnip	шар манжин
Beet	хүрэн манжин
Bread	талх
Butter	масло
Jam	варенье / жимсний чанамал
Milk	сүү
Yogurt	тараг
Cheese	бяслаг
Pepper	чинжүү
Candy	чихэр
Chocolate	шоколад
Pastry	боов

GROCERY STORE	ХҮНСНИЙ ДЭЛГҮҮР
<p>How much is it? How much is this? How much is that? How much is that fruit juice? Do you have butter? Is the bread fresh? Half a kilo of apples, please! A bag of rice, please. Do you have fresh meat? Could I buy a leg of beef? Please, without the fat. Please, without hair or skin. Please, cut it like this. Isn't the fish spoiled? When did these eggs arrive? I'd like to buy green onions.</p>	<p>Ямар үнэтэй вэ? Энэ ямар үнэтэй вэ? Тэр ямар үнэтэй вэ? Тэр жимсний жүүс ямар үнэтэй вэ? Масло байна уу? Талх шинэ үү? Хагас кил алим авъя. Нэг уут будаа авъя. Танайд шинэ мах байна уу? Би үхрийн гуя авъя. Өөхгүйг өгнө үү? Хальсгүйг өгнө үү? Энэ хэсгийг авъя. Энэ загас муудаагүй биз? Энэ өндөг хэзээ ирсэн бэ? Би ногоон сонгино авъя.</p>

<p>This bread doesn't look good. Can you switch/ change it? I'd like some dried curds. A jar of honey, please.</p>	<p>Энэ онцгүй талх байна. Та үүнийг солиод өгөхгүй юу? Би ааруул авмаар байна. Нэг шил зөгийн бал авъя.</p>
IN THE MARKET	ЗАХ ДЭЭР
<p>How much? What's the price? It's expensive. It's cheap. It's too expensive. Can you bargain? Tell me your last price. Could you lower the price? How much would you like to pay? How much will you reduce the price if I buy a lot?</p>	<p>Хэд гэж байна? Ямар үнэтэй вэ? Үнэтэй юм. Хямдхан байна. Энэ дэндүү үнэтэй юм. Та ярих уу? Та өгөх үнээ хэлчих. Та үнээ жаахан бууруулахгүй юу? Та хэдэд авмаар байна? Хэрэв би олныг авбал та үнээ ярих уу?</p>

Let's agree on a price. It's not expensive at all. Won't you bargain below 5000T? Give it for 1000T.	Үнээ сайн тохирёе. Энэ огтхон ч үнэтэй биш. Та 5000-аас доош ярихгүй юу? Та шууд 1000-д өгчих.
COOKING	ХООЛ ХИЙХ
Boil Fry Steam Mix Chop meat Peel potatoes Make dough Make buuz/ khuushuur Cook tsuivan Cook rice Pinch buuz/ khuushuur Cut bread	чанах/ буцалгах шарах/ хуурах жигнэх хутгах/ холих мах хэрчих төмс арилгах гурил зуурах бууз/ хуушуур чимхэх цуйван хийх будaa жигнэх бууз/ хуушуур чимхэх талх зүсэх

Sharpen a knife Clean dishes Keep food in a refrigerator Freeze / thaw	хутга ирлэх/ хурцлах сав суулгаа угаах/ цэвэрлэх хөргөгчинд хүнсээ хадгалах хөлдөөх/ гэсгээх
MEALS	ХООЛ УНД
Breakfast Lunch Dinner What will you cook for lunch? What do you want to eat for dinner, breakfast, lunch? What time is dinner? Do you like noodle soup? I don't like eating mutton. I can't eat fat at all. I am vegetarian. Would you like more food?	өглөөний цай өдрийн хоол оройн хоол Та өдөр ямар хоол хийх вэ? Та оройн, өглөөний, өдрийн хоолонд юу идмээр байна? Оройн хоол хэдэн цагт вэ? Та гурилтай шөлөнд дуртай юу? Би хонины маханд дургүй. Би өөх огт идэж чадахгүй. Би цагаан хоолтон. Та нэмж хоол идэх үү?

No, I am full. Can I have boiled water? Can I have more vegetables? May I help you cook? Can you cook American food for us?	Үгүй, би цадсан. Би буцалсан ус авч болох уу? Би ногоо нэмж болох уу? Би танд хоол хийхэд туслах уу? Та бидэнд Америк хоол хийж өгч чадах уу?
TRAVEL BY TRAIN	ГАЛТ ТЭРГЭЭР ЯВАХ
Train station Arrival Departure Train/ passenger train Express train Day /night train First class carriage / sleeping car 2nd class carriage / cheap bench Conductor Restaurant car	вокзал ирэх явах галт тэрэг, вагон, суудал экспресс галт тэрэг өдрийн /шөнийн галт тэрэг купэ/ зөөлөн вагон нийтийн вагон /хатуу/ үйлчлэгч / проводник вагон ресторан

Toilet	жорлон/ бие засах газар
Bed	ор
Railway /railway station	төмөр зам /төмөр замын өртөө
Station manager	өртөөний дарга
Inquiry office	лавлах
When does the train leave?	Суудал хэдээс явах вэ?
When does the next train arrive?	Дараагийн суудал хэзээ ирэх вэ?
Why hasn't the train left?	Яагаад вагон явахгүй байна?
How long is it until the train leaves/ arrives?	Суудал явах/ ирэх хүртэл аль хэр хугацаа байна?
Does the train leave on schedule?	Вагон хуваариараа явах уу?
Our train hasn't arrived.	Манай вагон арай ирээгүй байна.
What's the next station?	Дараагийн буудал ямар буудал вэ?
Where is the sleeping car?	Унтлагын вагон /купэ хаана байна?
Is the toilet open now?	Жорлон онгойсон байна уу?
How much is the bed sheet?	Цагаан хэрэглэл ямар үнэтэй вэ?
I don't need the bed sheet.	Надад цагаан хэрэглэл хэрэггүй.
I will get off soon.	Би удахгүй бууна.
Conductor! May I have tea?	Үйлчлэгчээ, цай авч болох уу?

<p>Please wake me up at the next station. Ticket Check in Change a ticket Cancel a ticket How much is the ticket? I'll go and buy my ticket. When can I buy my ticket? Which window can I buy from? May I buy a ticket for tomorrow? Can I book the ticket in advance? I'd like to book a seat. I'd like one ticket to UB. Sorry, there aren't any tickets left. Do you have any tickets for tomorrow? I'd like a first class ticket.</p>	<p>Намайг дараагийн өртөөн дээр сэрээгээрэй. билет билет шалгах билетээ солих билетээ буцаах Билет ямар үнэтэй вэ? Би явж билетээ авъя. Би билетээ хэзээ авах вэ? Би билетээ аль цонхноос авах вэ? Би маргаашийн билет авъя. Би билетээ урьдчилан захиалж болох уу? Би нэг суудал захиалмаар байна. Би Улаанбаатар явах билет авъя. Уучлаарай, бүх билет дууссан. Танд маргаашийн ямар ч билет алга уу? Би купены билет авмаар байна.</p>
--	--

TRAVEL BY CAR / TAXI / VAN	МАШИНААР ЯВАХ
Russian minivan Microbus / minivan Russian jeep Bus station Bus stop Where are you going? Are you going to Darkhan? What time are you leaving? How much is it? Can I have a receipt? How many kilometers is it? Will we stop on our way? How often do you go to Sant? Are you going straight to UB? Can you stop here? How many kilometers left now?	Пургон микр “жаран ес” (УАЗ-469) тээврийн товчоо автобусны зогсоол Та хаашаа явах гэж байна вэ? Та Дархан явах гэж байна уу? Та хэдэн цагаас явах вэ? Хэдээр явах вэ? Би мөнгөний баримт авч болох уу? Эндээс хэдэн километр вэ? Бид нар замдаа зогсох уу? Та Сант сум руу хэдэн удаа явдаг вэ? Та Улаанбаатар шууд явах уу? Та энд зогсоод өгөөч. Одоо хэдэн километр үлдсэн бэ?

MONEY	МӨНГӨ
Currency Money Money exchange Spend money Where is the money exchange? I don't have enough money. I don't have change. Can I borrow 20,000 tugriks? Sorry, I can't lend you money. I haven't gotten my salary yet. I'd like to change some dollars. Can I change money in the hotel? What is the exchange rate for dollars? I'll be paid soon.	мөнгө, валют мөнгө мөнгө солих мөнгө үрэх Мөнгө сольдог газар хаана байдаг вэ? Надад хангалттай мөнгө байхгүй. Надад задгай мөнгө байхгүй. Та надад 20000 төгрөг зээлдүүлэхгүй юу? Уучлаарай, би мөнгө зээлдүүлж чадахгүй. Би цалингаа арай аваагүй байна. Би хэдэн доллар солиулмаар байна. Би зочид буудалд мөнгө солиулж болох уу? Долларын ханш хэд байна? Би удахгүй мөнгөө авна.

BANK	БАНК
Bank teller Application Signature When does the bank open? When does the bank close? Is my money transferred? I want to open a savings account in your bank. Please fill out this form. I'd like to establish a tugrik bank account at your bank. Can you give me a withdrawal form? ATM Where is the nearest ATM?	банкны ажилтан өргөдлийн хуудас гарын үсэг Банк хэзээ онгойдог вэ? Банк хэзээ хаадаг вэ? Миний мөнгө шилжиж ирсэн үү? Би танай банканд хадгаламжийн данс нээлгэмээр байна. Энэ хуудсыг бөглөнө үү? Би танай банканд төгрөгийн данс нээлгэмээр байна. Та надад баримт өгөхгүй юу? АТМ / мөнгө авдаг машин/ Хамгийн ойр АТМ хаана байдаг вэ?

CLOTHES	ХУВЦАС
Sweater Pants Jeans Blouse Shirt Skirt Shoes Boots Running shoes Coat Sheepskin coat Raincoat Leather jacket Gloves / mittens Underwear Socks	цамц / битүү захтай/ өмд жийнс эмэгтэй цамц / кофт эрэгтэй цамц / сорочек юбка ботинк гутал пүүз пальто нэхий дээл борооны цув савхин куртка бээлий дотуур хувцас оймс

CLOTHING STORE	БАРААНЫ ДЭЛГҮҮР
<p>Can I help you? I'm just looking around. Do you have a green scarf? Would you show me that? Do you have a cheaper one? Where can I try it on? Does it fit me? It's big, small, wide. It's too short / long for me. What is your size? Do you have S/L/XL size? This doesn't feel comfortable. It's not my size. It fits you really well. I like this sweater. I'll take it. How much is it?</p>	<p>Танд туслах уу? /Танд юу хэрэгтэй вэ? Би зүгээр л харж байна. Танайд ногоон ороолт байна уу? Та надад тэрийг үзүүлэхгүй юу? Танайд арай хямдхан байна уу? Би үүнийг хаана өмсөж үзэх вэ? Энэ надад таарч байна уу? Энэ том, жижиг, өргөн байна. Энэ надад дэндүү богино / урт байна. Та хэдэн размерийг өмсдөг вэ? Жижиг/том/бүр том размер байна уу? Энэ биед их эвгүй юм. Энэ миний хэмжээ биш байна. Энэ танд маш сайхан таарч байна. Энэ цамц надад таалагдаж байна. Би үүнийг авмаар байна. Ямар үнэтэй вэ?</p>

POST OFFICE	ШУУДАН/ ХОЛБОО
<p>Where is the post office? What are the working hours?</p> <p>Where is the mail box? Where can I take <u>registered letters / parcels</u>? Please give me an <u>envelope / stamps</u>. I'd like to send a letter to the US.</p> <p>I need one international stamp. I need one domestic stamp. Can you show me that post card? How long will this take to get there? There is a parcel for you. Are there any letters for me?</p>	<p>Шуудан хаана байдаг вэ? Шуудан хэдээс хэд хүртэл ажилладаг вэ? Шуудангийн хайрцаг хаана байдаг вэ? <u>Баталгаат захиа / илгээмж</u> хаанаас авах вэ? Та надад <u>дугтуй /марк</u> өгөхгүй юу?</p> <p>Би Америк руу захиа явуулмаар байна? Би 1 (нэг) гадаад захианы марк авъя. Би 1(нэг) дотоод захианы марк авъя. Та надад тэр маркийг үзүүлэхгүй юу? Тийшээ аль хэр удаж хүрэх вэ? Танд илгээмж иржээ. Надад захиа ирж үү?</p>

Here is my passport. I want to send an urgent letter. I'll buy a set of those stamps. Please send this fax.	Энэ миний паспорт байна. Би яаралтай захиа явуулмаар байна. Би энэ маркны цомгийг авъя. Энэ факсийг явуулмаар байна.
PHONE CALLING/ CELLPHONE/ INTERNET	УТСААР ЯРИХ/ ГАР УТАС/ ИНТЕРНЕТ
Cell phone Office phone Landline phone International phone card Charger Units Service / coverage / signal Message To write a message To read a message To send a message	гар утас ажлын утас энгийн утас олон улсын ярианы карт цэнэглэгч нэгж сүлжээ мессеж мессеж бичих мессеж унших мессеж илгээх/ явуулах

To receive a message	мессеж авах
To call	утасдах / залгах / ярих
To get a new cell phone	шинэ утастай болох
To get a new number	шинэ дугаартай болох
To lose a cell phone	гар утсаа гээх/ хаях
There is phone service here.	Энд сүлжээ барьдаг.
There isn't service there.	Тэнд сүлжээ барьдаггүй.
Hello!	Байна уу?
Who is speaking? / Who is this?	Хэн ярьж байна? / Өн бэ?
Who'd you like to speak with?	Хэнтэй ярих вэ?
Is this Dorj?	Дорж мөн үү?
What is your phone number?	Таны/чиний утасны дугаар хэд вэ?
Please tell me your phone number.	Утасны дугаараа хэлээрэй.
The number I want to call is ...	Энэ миний ярих утасны дугаар ...
Could you tell me what Dorj's phone number is?	Доржийн утасны дугаарыг хэлж өгнө үү?
This is an emergency call.	Энэ маш яаралтай дуудлага байгаа юм.
Can you connect me with the PC doctor immediately?	Та намайг ЭТК-ын эмчтэй хурдан холбоод өгөөч.

How many minutes do you need? 5 minutes initially, but can I extend after 5 minutes? Could you wait a little please? Sorry, I can't wait. They're not there. Will you speak to anyone else? Sorry, we got disconnected. Can you dial again? I can't hear you well. It's very noisy. Please speak slower! Please speak louder! I don't understand well. I 'm busy. I'm outside. I'll call you later. I'll call you back. Please call me.	Хэдэн минут ярих вэ? Таван минут, гэвч 5 минутаас илүү гарвал би сунгуулж болох уу? Та жаахан хүлээхгүй юу? Уучлаарай, би хүлээж чадахгүй нь. Таны дуудуулсан хүн алга байна. Та өөр хүнтэй ярих уу? Уучлаарай, утас тасарчихлаа. Та дахиад залгаад өгөөч Сайн сонсохгүй байна. Утас шуугиад байна. Удаан яриарай. Чанга яриарай. Би сайн ойлгохгүй байна. Би завгүй байна. Би гадаа явж байна. Би дараа утасдъя/ залгая/ ярья. Би эргээд утасдъя/ залгая/ ярья. Над руу утасдаарай/ залгаарай
---	--

<p>Please call later. Sorry for calling late. Thanks for calling. You are calling the wrong number. I am not Dorj. The battery is low. I don't have units. Where can I buy units? Where are Mobi units sold? Where is the internet cafe? What is the working schedule? What time does it open? What time does it close? Does the internet cafe work on weekends? I want to use the internet. I want to check my email. How much is one hour on the internet?</p>	<p>Дараа утасдаарай/ залгаарай. Орой утасдсанд уучлаарай. Утасдсанд/ ярьсанд баярлалаа. Та/чи буруу залгасан байна. Би Дорж биш. Утасны цэнэг дуусч байна. Утас нэгжгүй байна. Хаанаас нэгж авч болох вэ? Мобигийн нэгж хаана зардаг вэ? Интернет кафе хаана байдаг вэ? Цагийн хуваарь нь ямар вэ? Хэдэн цагт онгойдог вэ? Хэдэн цагт хаадаг вэ? Хагас, бүтэнд интернет кафе ажилладаг уу? Би интернет дээр суух гэсэн юм. Би имейлээ цалгах гэсэн юм. Интернет дээр 1(нэг) цаг суухад хэд вэ?</p>
--	--

How much is 30 minutes on the internet? How fast is the internet? How much does it cost to print one page? It's jammed. Something's wrong. Please help me.	Интернет дээр 30 минут суухад хэд вэ? Интернетийн хурд хэд вэ? 1 (нэг) хуудас хэвлэхэд ямар үнэтэй вэ? Энэ гацчихлаа. Энэ болохгүй байна. Надад туслана уу?
---	--

HOTEL	ЗОЧИД БУУДАЛ
<p>I'd like to stay in a hotel. I'll stay for 3 days. I'd like a single room with a hot shower. I want a small, inexpensive room. Can I see the room? How much is it a day? I've got to pay by the local rate.</p> <p>I'd like to have a warm blanket. Is the room warm? I'll check out tomorrow morning. Please bring me boiled water. Is there a restaurant in the hotel? May I call from my room?</p>	<p>Би зочид буудалд буумаар байна. Би буудалд 3 /гурав/ хононо. Би халуун устай нэг хүний өрөө авмаар байна. Би хямдхан, жижиг өрөө авмаар байна. Би өрөөг үзэж болох уу? Өрөө нэг өдөрт ямар үнэтэй вэ? Би орон нутгийн хүмүүсийн ханшаар төлбөр хийх ёстой. Би дулаан хөнжил авмаар байна. Өрөө дулаахан уу? Би маргааш өглөө буудлаас гарна. Надад буцалсан ус авчирч өгөхгүй юу? Буудалд ресторан бий юу? Би өрөөнөөсөө утсаар ярьж болох уу?</p>

HOBBIES	ХОББИ/ СОНИРХОЛ
<p>What are your hobbies? My hobby is listening to music. What kind of music do you like? I like pop, folk, and classics.</p> <p>My hobby is reading / traveling. Do you collect things? I collect coins and postcards. What are men's hobbies in Mongolia? They like wrestling. What are women's hobbies? Mongolian women have many hobbies. What do children like to do? Most children like playing</p>	<p>Таны хобби юу вэ? Миний хобби хөгжим сонсох. Та ямар хөгжимд дуртай вэ? Би рок, ардын, сонгодог хөгжимд дуртай.</p> <p>Би унших/ аялах дуртай. Та ямар нэг юм цуглуулдаг уу? Би зоос, ил захидал цуглуулдаг. Монголд эрэгтэйчүүд юунд дуртай вэ? Тэд бөхөд дуртай. Эмэгтэйчүүдийн хобби юу вэ? Монголд эмэгтэйчүүд янз бүрийн хоббитой. Хүүхдүүд юунд дуртай вэ? Ихэнх хүүхдүүд сагсан бөмбөг</p>

basketball and other sports. What do you do in your free time?	болон бусад спортод дуртай. Та чөлөөт цагаараа юу хийх дуртай вэ?
PHOTO SHOP	ЗУРГИЙН ГАЗАР
Camera Digital camera Take a photo Film Develop film Passport photo Print copies Are there any photo shops around here? Do you have color film? How much is it to develop film? How much is it for 8 copies?	(зургийн) аппарат дигитал аппарат зураг авах зургийн хальс/ плёнк хальс боловсруулах/ плёнк угаах паспортын зураг зураг угаалгах Зураг угаадаг газар байна уу? Танайд өнгөт зургийн пленк байна уу? Хальс боловсруулахад ямар үнэтэй вэ? Найман хувь зураг угаалгахад хэд вэ?

<p>When will it be ready? It'll be ready within 2 hours. Is there any extra charge for faster printing? When can I pick my photos up?</p>	<p>Хэзээ бэлэн болох вэ? Хоёр цагийн дотор бэлэн байна. Хэрэв зургийг яаралтай угаалгавал нэмэлт мөнгө төлөх үү? Би хэзээ ирж зургаа авах вэ?</p>
<p>DRY CLEANER'S</p>	<p>ХИМИ ЦЭВЭРЛЭГЭЭ</p>
<p>I need these things cleaned fast. Can you remove this stain? When can I have it back? You can have it express in an hour. Well, then make it express. It will be extra charge. This sweater is pure wool, please take care of it. I'd like these pants and shirt cleaned.</p>	<p>Би эдгээрийг цэвэрлэгээнд өгье. Танайх энэ толбыг арилгаж чадах уу? Хэзээ авах вэ? Яаралтай бол цагийн дотор бэлэн болно. За тэгвэл яаралтайд өгье. Та нэмэгдэл мөнгө төлөөрэй. Энэ цэвэр ноолууран цамц юм шүү та болгоомжтой цэвэрлээрэй. Би энэ өмд цамцыг цэвэрлүүлье.</p>

<p>I am not in a hurry. Sorry, this shirt isn't mine.</p> <p>Sorry, the spot is still there.</p> <p>Sorry, it's badly cleaned. You need to clean it again without charge.</p>	<p>Би яараагүй. Уучлаарай, энэ миний цамц биш байна.</p> <p>Уучлаарай, энэ толбо ер арилаагүй байна.</p> <p>Уучлаарай, энэ их муу цэвэрлэгджээ. Та үүнийг дахин төлбөргүй цэвэрлэж өгөх хэрэгтэй байна.</p>
HAIRDRESSER'S	ҮСЧИН
<p>How would you like it cut? I just want a trim. I want just 2 cm taken off. Cut it pretty short at the back. I'd like my hair to be short.</p> <p>Don't take too much off the sides. I'd like to have my hair washed.</p>	<p>Та үсээ яаж засуулмаар байна? Би үсээ жаахан тайруулмаар байна. Хоёр сантиметр л аваарай. Ар талаас нь нилээд богиносгоорой. Би үсээ нилээд богиносгож тайруулья.</p> <p>Хажуугаас нь битгий их аваарай. Би үсээ угаалгамаар байна.</p>

<p>I'd like my hair dyed. No hair sprays, please. I want my ears to show. I want my ears to be covered. Please don't cut my hair too short. Take some off the front, please. Take some off the sides, please. I'd like my hair parted. It looks a little uneven here. Now it's how I wanted.</p>	<p>Би үсээ будуулмаар байна. Надад үсний лак цацсаны хэрэггүй. Би чихээ ил гаргаж засуулмаар байна. Миний чих далд баймаар байна. Үсийг битгий их богинохон болгоорой. Урдаас нь жаахан авчих. Хоёр хажуугаас нь жаахан авчих. Би үсээ хагалж самнуулмаар байна. Энд өөтэй харагдаад байна. Одоо санаанд минь таарч байна.</p>
---	---

MY COMMUNITY	МАНАЙ ОРОН НУТАГ
<p><i><u>Talking with government officials</u></i></p> <p>What's the population of your soum / town / village? What agencies do you have? Do people run their own businesses? What business enterprises do you have in your soum? What's the living standard of a family in your soum? What's the lowest family income? Are there any projects? Do children drop out of school? Are there many private ownerships in your soum? Is crime a big issue?</p>	<p><i><u>Захиргааны ажилтантай ярих</u></i></p> <p>Танай сумын /хотын/ тосгоны хүн ам хэд вэ? Танайд ямар байгууллагууд байдаг вэ? Хүмүүс хувийн бизнес эрхэлж байна уу? Танай суманд ямар ямар аж ахуйн нэгж байгууллагууд байдаг вэ? Танай сумын өрхийн амьдралын түвшин ямар вэ? Өрхийн доод орлого хэд вэ? Танайд ямар нэг төсөл хэрэгждэг үү? Хүүхдүүд сургуулиас завсарддаг уу? Танай суманд хувийн аж ахуйн нэгжүүд олон байдаг уу? Танайд гэмт хэрэг их үү?</p>

<u>Talking with a farmer</u>	<u>Тариаланчтай ярих</u>
<p>What crops do you grow? What is the average yield of wheat / rye / oats? How many people work on the farm? Do you have a dairy farm / a poultry farm / a pig farm? We don't have big farms, but many families raise chickens, pigs and make dairy products. Do you have many machines on your farm? What kind of agricultural work do people do?</p>	<p>Танайх юу тариалдаг вэ? Танай улаан буудай / хөх тариа, овъёс /-ны дундаж ургац ямар вэ? Танай аж ахуйд хичнээн хүн ажилладаг вэ? Танайд сүүний аж ахуй / шувууны аж ахуй / гахайны аж ахуй байдаг уу? Манайд том аж ахуйнууд байхгүй. Гэвч олон айл өрх тахиа, гахай өсгөж, сүүн бүтээгдхүүнээ өөрсдөө хийдэг. Танай хөдөө аж ахуйн фермүүд чинь аль хэр автоматжуулагдсан бэ? Танайд хөдөө аж ахуйн ямар ямар мэргэжилтнүүд ажилладаг вэ?</p>

<u>Talking with a herdsman</u>	<u>Малчинтай ярьсан нь</u>
<p>Stock breeding 5 types of livestock: Cattle, sheep, goat, horse, camel. Veterinary / veterinarian Is stock breeding very wide-spread in your soum? How many head of cattle do you have? What fodder do you give to your cattle? I heard spring is a hard season for herders. How do people prepare for the harsh winter?</p>	<p>Мал аж ахуй Таван хошуу мал: Үхэр, хонь, ямаа, морь, тэмээ. Малын эмч Танай суманд мал аж ахуйг их өсгөдөг үү? Танайх хэдэн толгой малтай вэ? Танайх малдаа ямар тэжээл өгдөг вэ? Хаврын улирал малчдад их хэцүү байдаг гэж би сонслоо. Хүмүүс өвлийн хүнд бэрх зуданд яаж бэлддэг вэ?</p>

NAADAM	НААДАМ
<p>When is Naadam? How many days is Naadam? What do people do on Naadam? People like watching wrestling, horseracing, and archery.</p> <p>What do you plan to do on Naadam? We'll go to the Naadam stadium. Then go to the countryside and have a goat roast.</p> <p>How long will we stay there? We'll go back tomorrow evening? Can I ride a horse there? Sorry, I can't drink airag. Sorry, I can't eat innards. The day after tomorrow we'll have a PC Naadam in Darkhan.</p>	<p>Наадам хэзээ болох вэ? Наадам хэдэн өдөр болдог вэ? Хүмүүс наадмаар юу хийдэг вэ? Хүмүүс бөх барилдаж, морь уралдаж, нум сум харвахыг үзэх дуртай.</p> <p>Та нар Наадмаар юу хийх гэж байна? Бид Наадмын талбай явна. Дараа нь хөдөө явж ямааны хорхог хийж иднэ.</p> <p>Бид тэнд аль хэр удах вэ? Бид маргааш орой буцна. Би тэнд морь унаж болох уу? Уучлаарай, би айраг ууж чадахгүй. Уучлаарай, би гэдэс идэж чадахгүй. Энх тайвны корпус нөгөөдөр Дарханд Наадам хийнэ гэсэн.</p>

SPECIAL GREETINGS	МЭНДЧИЛГЭЭ
<p><i><u>During Naadam or summer</u></i></p> <p>Are having a happy Naadam? Are the horses fast? Is your summer going well? Is the livestock getting fat?</p>	<p><i><u>Зун болон Наадмаар</u></i></p> <p>Сайхан наадаж байна уу? Морь хурдан уу? Сайхан зусаж байна уу? Мал таргалж байна уу?</p>
CONGRATULATIONS / WELL WISHING / TOASTS	БАЯР ХҮРГЭХ / САЙН САЙХНЫГ ХҮСЭХ / ХУНДАГА ӨРГӨХ ҮГ
<p>Happy birthday! Happy holiday! Have a good trip! I wish you every success, good health, happiness and good luck!</p> <p>To peace! To friendship!</p>	<p>Төрсөн өдрийн мэнд хүргэе! Баярын мэнд хүргэе! Та аян замдаа сайн яваарай! Танд их амжилт, эрүүл энх, аз жаргал, аз хийморьтой байхыг хүсье! Энхтайвны төлөө! Сайхан нөхөрлөлийн төлөө!</p>

To your health! To your success!	Эрүүл энхийн төлөө! Амжилтын төлөө!
SAFETY AND SECURITY	АЮУЛГҮЙ ТАЙВАН БАЙДЛАА ХАНГАХ
<i>This language is mandatory for you. Энэ бол таны заавал сурах хэл юм.</i>	
ASKING FOR HELP OR RESCUE	ТУСЛАМЖ ГҮЙХ
Please help me! Help! Help! Please rescue me! Is there anybody there? Help me!	Надад туслаач! Туслаарай! Амь авраарай! Хүн байна уу, туслаарай!
DOGS!	НОХОЙ!
Hold your dog! Is the dog tied up?	Нохой хорио! Нохой уяатай юу?

Jov jov! / hoosh hoosh! (Say it to the dog when you chase it away.)	Жов жов!
TRAVEL SAFETY	АЯН ЗАМЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ
<p>Please slow down. Please don't rush. This bus is too full of people. Stop smoking in here, please! Is the driver drunk? I am sorry. I can't go with this driver. The driver looks drunk. We shouldn't go in this car. Okay, let's ride in this car. I can wait for the next bus. Can I put my luggage here? The road is very slippery. Could you drive carefully?</p>	<p>Жаахан удаан явахгүй юу? Та битгий яараарай Энэ автобус дэндүү олон хүнтэй юм. Та энд тамхи татахаа болихгүй юу? Энэ жолооч согтуу байна уу? Уучлаарай, би энэ жолоочтой явж чадахгүй. Энэ жолооч уусан юм шиг байна. Бид энэ жолоочтой явж болохгүй. Бид энэ машинаар явъя. Би дараагийн автобусыг хүлээнэ. Би энд ачаагаа тавьж болох уу? Зам их хальтиргаатай байна. Та болгоомжтой явахгүй юу?!</p>

DRUNK PERSON!	СОГТУУ ХҮН!
<p>Sorry, I need to go now. Sorry, I don't have time to talk with you. I gotta go. Could you talk with me later? Sorry, I'm busy now. See you tomorrow.</p>	<p>Уучлаарай, би одоо явах хэрэгтэй. Уучлаарай, би тантай ярих цаг зав алга даа. Би явъя. Та надтай дараа ярихгүй юу? Уучлаарай би одоо завгүй байна. Маргааш уулзъя.</p>
MISBEHAVIORED CHILDREN	САХИЛГАГГҮЙ ХҮҮХДҮҮД
<p>Stop it! I'll talk to your parents / teacher. Leave me alone! I'm very angry with you.</p>	<p>Болиоч! Эцэг эхтэй / багштай чинь уулзана. Намайг орхи! Би чамд их ууртай байна!</p>

LOST BELONGINGS	ЮМАА ГЭЭХ
<p>I have lost my key. I have lost my book. I left my camera in the taxi. Who should I tell / ask? If you found it, call me.</p>	<p>Би түлхүүрээ гээчихлээ/ хаячихлаа. Би номоо гээчихлээ/ хаячихлаа. Би аппаратаа таксид орхичихжээ. Би <u>хэнд хэлэх ёстой вэ?</u> /<u>хэнээс асуух ёстой вэ?</u> Хэрэв олдвол над руу утасдаарай.</p>
REFUSING ALCOHOL	АРХИНААС ТАТГАЛЗАХ
<p>I'm sorry, I don't drink. Sorry, I have a headache. Sorry, I have work tomorrow.</p>	<p>Уучлаарай, би уудаггүй. Уучлаарай миний толгой өвдөөд байна. Уучлаарай, би маргааш ажилтай.</p>

I'll just sip it, otherwise I get seriously sick. Thanks for offering, but I can't drink at all.	Би зүгээр л амсья. Би уучихвал дараа нь толгой их өвддөг юм. Дайлсанд баярлалаа. Гэвч би үнэхээр ууж чадахгүй.
ASKING FOR DIRECTIONS	ЗАМ АСУУХ
Where is the Darkhan hotel? How do get to the bus station? Is School #1 far from here?	Дархан зочид буудал хаана байдаг вэ? Автобусны буудал яаж хүрэх вэ? Нэгдүгээр сургууль эндээс хол уу?
LOST IN THE CITY	ХОТОД ТӨӨРСӨН НЬ.
I 'm lost. What's the name of this place? Are there any places to make a phone call? How much is it per minute to call?	Би төөрчихлөө. Энэ ямар нэртэй газар вэ? Энэ хавьд утмаар ярвчихмаар газар байна уу? Нэг минут ярихад ямар үнэтэй вэ?

Where can I take a taxi? Are there any police near here? Please take me to	Би хаанаас такси авч болох вэ? Ойр хавьд цагдаагийн газар байдаг уу? Намайг руу хүргээд өгөөч.
HARASSMENT / SEXUAL	ДЭЭРЭЛХЭХ / ХҮЧИРХИЙЛЭХ
What are you doing? Stop it! Leave me alone! Don't touch me! Get away from me! Don't be rude! Take your hands away! I'll call people! I'll scream! Go away!	Та/ чи яагаад байна? Болиоч/ Зүгээр бай! Намайг орхи! Надад битгий хүр! Надаас хол бай! Та бүдүүлэг байхаа боль! Та наад гараа ав! Би хүн дуудлаа шүү! Би хашгирлаа шүү! Эндээс холд/ Цаашаа яв!

HOUSING PROBLEMS	ОРОН БАЙРТАЙ ХОЛБООТОЙ АСУУДАЛ
<p>My window is broken. The lock is broken. I can't lock the door. Water is leaking from the ceiling in my room. I can't close the window. There is no wood in my ger. I have no water in my ger. Water leaks into my ger when it rains. My ger's cover has blown off from the wind. I have a leak. I don't have hot water. My toilet's broken.</p>	<p>Манай цонх хагарчихлаа. Цоож эвдэрчихлээ. Би хаалгаа түгжиж чадахгүй байна. Миний өрөөний таазнаас ус гоожоод байна. Би цонхоо хааж чадахгүй байна. Манай гэрт түлээ алга байна. Манай гэрт ус алга байна. Бороо орохоор манай гэрт дусаал гоожоод байна Манай гэрийн бүрээс салхинд хийсчихлээ Дусаал гоожоод байна. Манайд халуун ус байхгүй байна. Манай жорлон эвдэрчихлээ.</p>

ANSWERING THE DOOR	ХААЛГА НҮДЭХЭД
<p>Who's there? What do you need? Stop knocking on the door! It's very late. Please come later.</p>	<p>Хэн бэ? Яах гэж байгаам? Хаалга нүдэхээ болиоч. Их орой болсон байна. Та дараа ирээрэй.</p>
PRIVACY	ХУВИЙН ОРОН ЗАЙ
<p>I'd like to be alone. I need to go to bed earlier. I'm really tired. Please knock on my door when you come into my room. Please tell your son/ daughter not to touch my stuff.</p>	<p>Би ганцаараа баймаар байна. Би өнөөдөр эртхэн унтах хэрэгтэй. Би их ядарсан. Та миний өрөөнд орж ирэхдээ хаалга тогшихгүй юу. Хүүдээ/ охиндоо миний юманд битгий хүр гэж хэлэхгүй юу?</p>

TIME / SCHEDULE	ЦАГ / ЦАГИЙН ХУВААРЬ
<p>What time are you coming? I'll be late today / I won't be home until later. I'll come back at 7PM. I'll go to Darkhan tomorrow. I'll come back from Darkhan the day after tomorrow. I'll be back for lunch by 1PM. Don't worry about me. I won't be home after language class. I'll stay in Darkhan tonight. Please tell mom I won't come home tonight. When will you come back home? I'll go with my friends. I'm going to my friend's house.</p>	<p>Чи хэдэн цагт ирэх вэ? Би өнөөдөр оройтно. Би орой 7 цагт ирнэ. Би маргааш Дархан явна. Би нөгөөдөр Дарханаас ирнэ. Би өдрийн ундандаа 1 гэхэд ирнэ. Надад санаа бүү зов. Хичээлээ тараад би гэртээ ирэхгүй. Би өнөө орой Дарханд хононо. Ээжид намайг өнөө орой ирэхгүй гэж хэлээрэй. Чи хэзээ гэртээ эргэж ирэх вэ? Би найзуудтайгаа явна. Би найзындаа очно.</p>

FOOD ISSUES	ХООЛНЫ ТАЛААР
<p>I can't eat oily or fatty food. I don't eat too much meat. Please, no innards. More vegetables, please. I must eat breakfast. I can't eat leftovers. I want to eat fruit. Is the milk boiled? I like the pastries you made. Can you cook dinner earlier? Can you cook rice for breakfast?</p>	<p>Би өөх тостой хоол идэж чадахгүй. Би их мах иддэггүй. Гэдэс идэж чадахгүй. Ахиухан ногоо идмээр байна. Би өглөөний хоол заавал идэх ёстой. Би хоносон хоол идэж чадахгүй. Би жимс идмээр байна. Энэ сүүг буцалгасан уу? Таны хийсэн боовонд дуртай. Та оройн хоолоо эртхэн хийхгүй юу? Та өглөөний ундандаа будаа хийж байхгүй юу?</p>
MEDICAL EMERGENCIES	ЭМНЭЛГИЙН ЯАРАЛТАЙ ТУСЛАМЖ
<p>I'm sick. I need to stay in bed. I can't go to work today.</p>	<p>Би өвчтэй байна. Би орондоо хэвтэх хэрэгтэй. Би өнөөдөр ажилдаа явж чадахгүй.</p>

<p>I need to call the Peace Corps.</p> <p>I need to talk with the Peace Corps doctor.</p> <p>I need to see the Peace Corps doctor.</p> <p>Can you call to UB for me?</p> <p>Here's the phone number.</p> <p>Please tell my teacher that I'm sick.</p> <p>I am injured.</p> <p>Don't move me.</p> <p>Don't move my arms.</p> <p>Be careful when you lift me.</p> <p>I am getting worse.</p> <p>I want the Peace Corps doctor to come here.</p>	<p>Би Энх тайвны корпус руу ярих хэрэгтэй байна.</p> <p>Би Энх тайвны корпусын эмчтэй ярих хэрэгтэй.</p> <p>Би Энх тайвны корпусын эмчид үзүүлэх хэрэгтэй.</p> <p>Та хот руу яриад өгөхгүй юу?</p> <p>Май, энэ утасны дугаар.</p> <p>Манай багшид намайг өвчтэй гээд хэлээд өгөөч.</p> <p>Би бэртчихлээ.</p> <p>Намайг битгий хөдөлгөөрэй.</p> <p>Миний гарыг битгий хөдөлгөөрэй.</p> <p>Намайг өргөхдөө болгоомжтой байгаарай.</p> <p>Миний бие дордоод байна.</p> <p>Би Энхтайвны корпусын эмчийг ирүүлмээр байна.</p>
---	--

THEFT	ХУЛГАЙ
Help! I've been robbed! Help! My money has been stolen!	Туслаарай! Хулгайч юм авчихлаа. Туслаарай! Миний мөнгийг хулгайлчихлаа!
Help! My bag has been taken!	Туслаарай! Би цүнхээ алдчихлаа!
CALLING THE POLICE	ЦАГДАА ДУУДАХ
Police! Please call a policeman! Five minutes ago, I was robbed right here. There was a young person in a black cap and a green shirt. I suspect him. There were 50,000 tugriks in my wallet.	Цагдаа! Та надад цагдаа дуудаад өгөөч! Таван минутын өмнө, яг энд би хулгайд юмаа алдчихлаа. Нэг хар малгайтай, ногоон цамцтай залуу энд байсан. Би түүнийг сэжиглэж байна. Миний түрийвчинд 50000 төгрөг байсан.